

# HET 10-JARIG BESTAAN VAN R.E.O.R.

De Vereniging „Ritueel eten op reis” heeft j.l. Zondagmiddag in Huize Cats haar tienjarig bestaan op feestelijke wijze herdacht. Om half een verenigden zich een vijftigtal Dames en Heeren aan een

## gemeenschappelijke lunch

waarbij onder leiding van mr. J. E. Hillesum vele goede wenschen voor R.E.O.R. en haar bestuurders werden uitgesproken.

Mr. Hillesum, die als tafelpresident fungeerde, noemde de lunch een smakelijke overtuiging voor de straks te houden feestvergadering en begroette in het bijzonder Rector Wagenaar, wiens aanwezigheid het feestelijk samenzijn glans bijzet. Spr. wijst hieraan op de groote sympathie, welke in geheel Nederland voor het streven van R.E.O.R. bestaat. Tot de leden, die sterk met het Bestuur meeleven, behoort de heer S. Soubiese, de eigenlijke initiator van dit

„koul galoesjoo”. En heden weerklinkt een geluid van vreugde, omdat het teer plantje, ondanks de moeilijkheden die zich voordeden, flink is opgegroeid, dank zij vooral de groote morele en daadwerkelijke medewerking van de vergadering van Opperrabbijnen. Spr. besluit zijn met tal van pesoekim doorvlochten rede met de bede dat ook ten aanzien van R.E.O.R. het „ngolou nangalee wejoerasjnoe es hoörets” in vervulling moge komen.

De heer Subiese zegt gaarne met de heeren mr. Hillesum en M. Hertzberger aan de voorbeiding van het feestelijk samenzijn te hebben meegewerkt. Spr. wenscht het Bestuur van harte geluk en bidt R.E.O.R. een voortdurend bloei toe.

De heer Vromen, Rotterdam, voegt gaarne zijn gelukwenschen bij de reeds gebrachte, al behoort spr. ook niet tot hen, die dagelijks op het pad zijn. Spr. gelooft in de toekomst van R.E.O.R. en vestigt

## HET BESTUUR EN EENIGE LEDEN DER FEESTCOMMISSIE.



V.l.n.r. de Heeren: S. N. Dusseldorp, M. I. de Jong (Almelo), Julius Levie, Voorz., J. Onderwijzer, Secr., L. Pakter, Penn. Staande v.l.n.r. de Heeren: S. Eisenmann, M. Dasberg (Dordrecht), G. Staal, L. v. Meer.

samenzijn. Spr. gelooft geen beteren wensch te kunnen uiten, dan dat er nog veel leden mogen bijkomen met evenveel liefde en belangstelling voor de Vereniging bezield als hij. Ook mevrouw Duque—Gazan dankt spr. voor haar assistentie. De instelling, waar ze voortaan haar werk zal verrichten, meent spr. met zich een aanwinst te mogen feliciteren. Spr. hoopt op het welslagen der feestviering en dat er ook in de toekomst steeds reden tot tevredenheid zal zijn over de prestaties van R.E.O.R.

Rector Wagenaar, die hierna 't woord voerde, herinnert zich slechts één plaats in de Thouru, waar sprake is van een gemeenschappelijke lunch. Jitro bood dien Mozes aan, nadat hij gehoord had van al het goede, Israël door G. bewezen. Spr., die in zeker opzicht aan de thans tienjarige verwant is, heeft in zijn onmiddellijke nabijheid heel wat R.E.O.R.-belangen hooren behandelen en kan dus beter dan vele anderen begrijpen, wat de Vereniging beteekent en wat de bestuurders te doen hebben. Als kind van ons dierbaar Jodendom verheugt spr. zich in wat R.E.O.R. heeft weten te bereiken. En spr. zegt het Jitro na: „Geloofd zij de E!” Dat er van een lunch sprake was, blijkt uit de woorden „leegol leegem”. Of er nog iets meer dan brood gegeten is, blijkt niet. Gaarne zou spr. willen weten, wat er bij dien lunch door Jitro gesproken is, het zou voor hem een goede leid-aad zijn geweest. Toch kan spr. zich den geest van zijn woorden denken. Jitro trad op als adviseur van Mozes en Israël. Zijn wensch zent spr. hem van harte na „Im es hadowo hazee tangasee”. Als gij, voorzitter en leden van R.E.O.R. voortaan, gesterkt door den heerlijken indruk van den feestdag, in het belang van het Jodendom en het Kasjroes, als ge u laat gebieden door: God, door Zijn heerlijke wetten en voorschriften op te volgen, we-jooftoo ngamoud, dan zult ge stijgend succes hebben en al het volk, in hoofdzaak de rondtrekkende kooplieden, zullen besjoeloom op hun plaats terugkomen. Volgens onze wijzen verkeerde op reis drie dingen in gevaar: het lichaam, het bezit en de godsdienst. Vooral de godsdienst. Men is soms dagen achtereen ver van huis verwijderd en komt daardoor meer dan anders in de verzoeking, zich aan niet-rituelele spijzen te bezondigen. Spr. hoopt, dat de leden van R.E.O.R., wanneer zij aan het einde der werkweek naar huis terugkeeren, mazzel en broege hebben gehad en G. kunnen danken dat zij, mede door de goede zorgen van R.E.O.R. Joden zijn gebleven. Mogen allen steeds dit geluk behouden en R.E.O.R. het voorrecht hebben nog menig jubileum te vieren en steeds dankbaar te kunnen zeggen: wij hebben wel hard gezwogd, maar G. heeft ons geholpen: hasijim lie bengouzeroj.

De heer Julius Levie, Voorzitter van R.E.O.R., zegt, dat het plan tot het feestelijk samenzijn niet van het Bestuur is uitgegaan, maar van feestcommissie en ere-comité. Toch is het logisch, dat een vereniging als R.E.O.R. haar feest met ritueel eten begint. Het is een prettig idee, dat zoovelen voor een idealistisch doel te zamen zijn. Spr. hoopt, dat de viering van het 10-jarig bestaan den bloei der Vereniging moge bevorderen en beveelt R.E.O.R. in aller warme belangstelling aan.

De heer G. Staal wijst op het noodzakelijke van het bestaan van een Vereniging als R.E.O.R. en brengt hulde aan het Bestuur, dat steeds in de weer is, om het aantal gelegenheden, waar men kosjer kan eten, uit te breiden. Dat zoovelen aan het herdenkingsfeest deelnemen, is ook reeds een succes. Spr. wenscht R.E.O.R. een lang en succesvol leven toe.

De heer Menno Hertzberger zal niet namens de C.O. spreken, al is hij met mr. Hillesum door deze organisatie afgevaardigd. Als lid van R.E.O.R. kan spr. over de prestaties van het Bestuur oordeelen. Het heeft Jobs geduld en staat vaak voor tal van Jobs-tijdingen. Dat er desniettemin met succes gewerkt is, is behalve aan de krachtige leiding ook te danken aan de voortreffelijke wijze, waarop mevrouw Duque—Gazan haar taak vervulde. Spr. hoopt, dat het Bestuur nog veel moge zaaien, om veel meer nog te oogsten.

De heer J. Onderwijzer, Secretaris van R.E.O.R., schetst het ontstaan en het streven van de Vereniging aan de hand van Exodus 32 vers 17 en 18. Toen R.E.O.R. werd opgericht, kon er ook hier te lande van een „koul milgoomoo bamagane” gesproken worden. Er was oorlog, wel niet in den letterlijken zin van het woord, maar op het gebied van ritueel eten. Met Josua, die het volk hoorde, wordt dan aan de C.O. gedacht, die het initiatief tot de oprichting van R.E.O.R. nam. Een machtige vereniging is het niet geworden, maar toch ook niet een

de aandacht van het Bestuur op de mogelijkheid, dat wij weldra contact met de maanbewoners zullen verkrijgen. Misschien is ook daar behoefte aan rituele etegelegenheden. Men zou met het deponeren van pakketten kosjere levensmiddelen kunnen beginnen! (gelach).

De heer L. v. Meer wijst op het groote nut der R.E.O.R.-boekjes, ook voor hen, die niet tot de beroepsreizigers behooren. Spr. maakt er altijd een dankbaar en nuttig gebruik van en zou nog liever zijn pas, dan zijn R.E.O.R.-boekje kwijt zijn. Het spreekt van zelf, dat spr. lid van de zoo nuttig werkende vereniging is geworden. Ieder, die de adressen van R.E.O.R. raadpleegt, is moreel verplicht zich bij haar aan te sluiten. Spr. hoopt, dat zijn woorden velen daartoe mogen aansporen, opdat het Bestuur zijn krachten steeds verder zal kunnen ontplooiën.

De heer M. Mendels Sr. feliciteert namens de Redactie en Uitgevers van het Nieuw Isr. Weekblad, dat gaarne zijn kolommen openstelt om het nuttig streven van R.E.O.R. te bevorderen. Spr. heeft, wanneer hij voor de courant op reis moest, vaak het groote nut der R.E.O.R.-boekjes kunnen ondervinden. Waar Rector Wagenaar, die tot spr. vreugde zijn oude geestkracht weer terug gewonnen heeft, van „leegem” heeft gesproken, wil spr. herinneren aan het woord „leegem” dat in verband met Jozef wordt gebruikt en waarmee aan „de vrouw” is gedacht. Spr. denkt daarbij aan de vrouwen der leden, die haar echtgenooten met meer gerustheid dan vroeger op reis zien gaan, nu er bijna overal, dank zij R.E.O.R., kosjer eten te verkrijgen is.

Rabbin J. L. H. Sarlouis feliciteert namens de C.O. en dankt mr. Hillesum en den heer Hertzberger voor de uitstekende wijze, waarop zij het Centraal Comité in de feestcommissie hebben vertegenwoordigd. Spr. denkt onwillekeurig aan de oprichtingsvergadering en aan de bezieling, die ook in deze aangelegenheid van den diepbetreunden Opperrabbin Rudelsheim z.g. is uitgegaan. R.E.O.R. is zijn devies steeds getrouw gebleven. Gaarne brengt spr. een ere-saluut aan de mannen, die zich vaak groote opofferingen getroosten, willen zij niet met de godsdienstvoorschriften in strijd komen. Gelukkig heeft R.E.O.R. er voor gezorgd, dat op tal van plaatsen van het brengen van offers geen sprake meer behoeft te zijn. Naast het Bestuur komt daarvoor dank toe aan de inspectrice, die door de groote mate van Joodsch bewustzijn, welke haar bezielt, machtig veel in het belang van het kasjroes heeft verricht. Spr. hoopt namens de C.O. dat de dochter, die den naam van haar moeder veel er heeft aangedaan, met steeds stijgend succes haar taak zal blijven vervullen. Moge aan haar het „jesiemig eloukime kesoro, keriwkoo, keroojil oegelijoo” vervuld worden, dat zij het kasjroes, dat in de huizen der aartsmoeders werd aangetroffen, overal ingang zal doen vinden.

## De alg. vergadering.

Na een korte pauze ving de alg. vergadering aan, die mede door Opperrabbin J. Vredenburg en voor een deel ook door de Rabbinen G. de Lange, S. Sohlberg en dr. B. I. Ricardo werd bijgewoond. Van de meeste Opperrabbijnen, van Rabbin Coppenhagen, van dr. de Hond, van den heer J. S. Joles, Leuwarden en vele anderen was bericht van verhindering vergezeld van sympathiebetuigingen ingekomen. De Hamburger Verein had het Bestuur telegrafisch „tselag oeregaw” toegewenscht.

De heer Julius Levie, die de vergadering voorzat, riep allen een welgemeend „sjoeloom ngalijem” toe, in de eerste plaats aan Opperrabbin Vredenburg, die zich bereid heeft verklaard zijn machtig woord in dienst der Vereniging te stellen, voorts aan Rector Wagenaar, dr. Ricardo, mr. Hillesum en overige leden van de feestcommissie. Ook spr. herinnert aan de wordingsgeschiedenis van R.E.O.R. en brengt hulde aan de C.O. voor haar initiatief en den in de eerste jaren verleende steun. Van groot nut is de medewerking der Opperrabbijnen geweest. Gaarne zal het Bestuur al het mogelijke doen, om het R.E.O.R.-ideaal steeds verder tot verwezenlijking te brengen.

Het woord was hierna aan den heer J. Rabbe, die door den heer S. H. Englander begeleid, eenige van zijn mooiste succesnummers ten gehore bracht en daardoor niet weinig meewerkte om ook de vergadering een feestelijk cachet te geven.

## Aanbieding van de feestgave.

Mr. Hillesum zegt niet tot het corps reizigers te behooren, maar door het Centraal Comité der C.O.

in de feestcommissie te zijn afgevaardigd, omdat deze organisatie er trotsch op is, tot de oprichting van R.E.O.R. het initiatief te hebben genomen. Met veel enthousiasme en vurig optimisme heeft de toenmalige Voorzitter der C.O., wijlen Opperrabbin Rudelsheim, het eerste Bestuur geïnstalleerd. De moeder heeft alleszins reden om over haar tienjarige dochter tevreden te zijn. Spr. zal niet al de successen opsommen, evenmin de teleurstellingen, welke haar niet bespaard bleven, maar zich bepalen tot woorden van waardeering voor het actieve en zeer toegewijde Bestuur, dat zich door geen tegenspoed liet ontmoedigen, om het doel van R.E.O.R. tot verwezenlijking te brengen. De feestelijke herdenking is dan ook in hoofdzaak als een hulde aan het wakkere Bestuur bedoeld. Ook in de feestgave wilde men dit tot uiting brengen. De Commissie meende het meest in den geest van het Bestuur te handelen, door het de middelen te verschaffen, om aan het werk der Vereniging meer bekendheid te geven en haar idealen meer naar buiten uit te dragen. Het is niet zoo gemakkelijk om voor een zuiver godsdienstig belang de algemeene medewerking te krijgen. De Commissie heeft er zich daarom toe bepaald, uit een kleinen kring bedragen te vragen. Namens allen, die van hun sympathie deden blijken, biedt spr. een chèque aan, waarvan het bedrag kan strekken als grondslag van een propagandafonds. Spr. hoopt, dat het Bestuur de bescheiden, maar hartelijk gemeende feestgave zal aanvaarden en dat deze feestdag een decennium van nog grooieren bloei voor R.E.O.R. moge inleiden, een nieuwe periode van vooruitgang en succes.

De Voorzitter aanvaardt namens het Bestuur de feestgave met groote erkentelijkheid. De waardeering, welke er uit spreekt, zal een aanmoediging zijn, om op den ingeslagen weg voort te gaan. Vooral de medewerking der C.O. stelt spr. op hoogen prijs. Mogen allen, die tot het huldeblijk hebben bijgedragen, steeds den groei en bloei van R.E.O.R. aanschouwen.

## Notulen.

Op voorstel van den heer v. Meer wordt besloten de notulen in handen eener commissie te stellen. Tot leden ervan worden benoemd de heeren J. Broekhuizen, J. Hijmans en L. v. Meer.

## Bestuursverkiezing.

De aftredende bestuursleden, de heeren Julius Levie, Amsterdam, M. I. de Jong, Almelo en M. Dasberg, Dordrecht, zijn bij enkele candidaatstelling herkozen. In de vacatures, wegens tusschentijds bedanken van de heeren S. E. de Jong, Amsterdam, S. Cohen Jr., Groningen en S. E. de Bruin, den Haag, werd voorzien door de verkiezing van de heeren Ph. de Groot en S. N. Dusseldorp, Amsterdam en Jacques Cohen, den Haag. De heer Julius Levie werd tevens als voorzitter herbenoemd.

De heer J. Onderwijzer wenscht R.E.O.R. geluk met de herbenoeming van den Voorzitter. De heer Levie is de spil van het Bestuur, wat vooral in de laatste jaren sterk tot uiting is gekomen. Zijn samenwerking met de overige bestuursleden is steeds van den meest aangenamen aard.

De heer Dusseldorp dankt voor het in hem gestelde vertrouwen. Leest men de letters van R.E.O.R. in omgekeerde richting, dan krijgt met het woord „roer”. Een roer dient om het schip te sturen. Spr. zal er gaarne toe medewerken om R.E.O.R. de goede richting te doen behouden en tot verderen bloei te brengen.

Opnieuw werd hierna door den heer Rabbe een hebreuwsch en een jiddisch lied gezongen. Hij deed het zóo mooi, dat hij niet aan een toefigt ont kwam.

De Voorzitter, die een hartelijk dankwoord sprak, wenschte zowel den heer Rabbe als den heer Englander nog vele successen toe met de hun door God verleende talenten, een wensch, waarmee de aanwezigen door een krachtig applaus instemden.

Alsnu krijgt de heer J. Onderwijzer 't woord tot het uitbrengen van het

## JAARVERSLAG.

Het tiende jaarverslag zal tevens een vluchtigen terugblik werpen op de afgelopen tienjarige bestaansperiode der Vereniging. Is er — vraagt spr. — aanleiding om het tienjarig bestaan feestelijk te vieren? Het bestuur is allerminst tevreden over wat in de tien jaar bereikt is en over de houding van het Joodsche publiek in het algemeen, het reizende deel daarvan in het bijzonder. Toch is het aspect van het ritueel eten op reis sedert het bestaan der Vereniging veel meer gefundeerd geworden. Het probleem kan niet langer als een privaatzak worden beschouwd. De Joodsche Gemeenschap — het Kerkgenootschap of de gemeenten individueel — behooren haar steun te verleenen voor het verkrijgbaar stellen van ritueel eten op reis. R.E.O.R. is destijds opgericht, omdat tengevolge van den oorlog het aantal rituele etegelegenheden voortdurend kleiner werd. In een C.O.-vergadering, te Zwolle gehouden, werd door de heeren M. v. Gelderen, toen te Groningen en A. v. Gelder te Zutphen hierop de aandacht gevestigd. Onder leiding van wijlen Opperrabbin Rudelsheim werd daarop 16 Mei 1918 te Amsterdam de oprichtingsvergadering van R.E.O.R. gehouden. Vastgelegd werd, dat de leiding der Vereniging zou moeten zijn in de handen van orthodoxe personen. Een beroep op de reizenden en op de houders van hôtels had succes. Diverse groote inrichtingen hielden zich echter afzijdig, waarbij vooral het Noorden zich opmerkelijk onverschillig toonde. In de roes van de eerste successen was het noodig, zich niet aan utopien over te geven. Velen meenden, dat R.E.O.R. een soort „hotelmaatschappij” zoude zijn, die overal daar, waar een dergelijke gelegenheid ontbrak, direct een paleis, genre Vijzelstraat-hotel, zoude oprichten. Terecht wees de toenmalige Secretaris, de thans fungerende voorzitter, er op, dat de strijd er een zou zijn van jaren, die veel taaien wil en een dosis Joodsch idealisme zou verschieven. Wat was dat goed gezien! Vooral op administratief gebied viel er veel te doen. De eerste administrateur was de heer S. Poons, zijn opvolger de hr. J. Drukker. Van 't plan door den hr. Van der Sluis, den Bosch, aanhangig gemaakt, om in Heerlen een Joodsch hotel te stichten, is nooit iets gekomen, al had de firma S. en W. Birnbaum zich bereid verklaard voor f 6000.— aandeelen in de op te richten onderneming te nemen. Voor de propaganda hebben zich vooral de heeren G. Staal en L. v. d. Meusen verdienstelijk gemaakt. De heeren v. Meekren en mr. Izak Prins zorgden voor het ontwerpen der statuten, mr. Prins stortte zijn honorarium in de kas der Vereniging terug. Spr. herinnert aan de bekende Groningsche kwestie. Men wilde van het Noorden uit tot decentralisatie komen, waartegen het Bestuur zich in het belang der controle verzette. Het Bestuur wilde wel toestemmen in propaganda-afdeelingen of correspondentieschappen. Het conflict is er niet door opgelost. De ontevredenheid is gebleven met als gevolg, een lakenswaardige desertie uit de R.E.O.R. gelede. Een en ander is later wel eenigszins hersteld, toen de heer Nathan Cohen bestuurder was, maar daarna was het weer mis. 1 Jan. 1920 werd de heden aftredende mevr. Duque—Gazan tot inspectrice-administratrice benoemd, die door haar bescheiden, maar tactvol en resoluut optreden veel voor R.E.O.R. heeft weten te bereiken. Spr. herinnert aan de R.E.O.R.-reizen. Een groot succes was vooral in 1922 de reis onder leiding van den heer de Groot. Thans worden door diverse heeren, o.a. de heeren Trompeter en Vis uit Utrecht en Jac. Wolf, Amsterdam „rituelele reizen” georganiseerd, gedeeltelijk onder de

## INGEZONDEN MEDEDELINGEN.



auspicien der Ned. Reisvereniging. R.E.O.R. staat hier echter totaal buiten. In 1921 kwam de samenwerking met de Hamburger Verein tot stand. Beide Verenigingen wisselen hun adreslijsten uit. Spr. somde de verschillende propaganda-bijeenkomsten op met de namen van hen, die daarbij een rede hielden. In die van den Haag weerlegde de heer Levissou, lid van het Kerkbestuur, de beschuldiging, dat R.E.O.R. eigenlijk T.R.E.O.R. (Tereifo Eten Op Reis) moest heeten, bovendien de opmerking, dat R.E.O.R. een staat in den staat zou zijn R.E.O.R. wil niet anders zijn, dan de eerste dieners van de heeren Opperrabbijnen, met wie alles besproken wordt en over wie de draden der inspectie loopen. Geen beter bewijs voor de sympathie der geestelijkheid, dan het feit, dat sedert 1923 steeds in de jaarvergaderingen als hoogtepunt gold de door een der heeren geestelijken te houden rede. Opperrabbin Onderwijzer opende de rij. Daarna waren het Rector Wagenaar, Opperrabbin Tal, Rabbin Sarlouis, Rector Wagenaar en dr. de Hond, terwijl thans Opperrabbin Vredenburg zich bereid heeft verklaard de traditie van R.E.O.R., om ook moreel ritueel voedsel te brengen, te handhaven. Het Bestuur heeft zich ook tot de Vergadering van Opperrabbijnen gewend inzake het misbruiken van termen als „kosjer” en „Onder rabbinnaal toezicht”; in zake de „Gijrem-kwestie” enz. In den Haag is sedert een paar jaren een van de desiderata der Ver. verwezenlijkt, doordien Opperrabbin Maarsen voor winkels onder rabbinnaal toezicht een jaarkaart heeft ingevoerd, ten bewijze, dat voor de met name genoemde artikelen wordt ingestaan. In Amsterdam is het zoover nog niet gekomen. De wenswet en de auteurswet, die in andere landen, speciaal in Amerika, daarin zeer duidelijk en eenvoudig zijn, vormen hier te lande juist de groote moeilijkheid. Mr. D. L. Staal heeft deze materie in eenige in het Nieuw Isr. Weekblad verschenen artikelen juridisch belicht. Het in 1923 opgericht Hotel-fonds bestaat niet meer. Toch heeft het, ondanks zijn beperkte middelen, goed werk kunnen doen. De R.E.O.R.-broodjes, het grootste R.E.O.R.-succes, verschenen in 1926 ten toneele en wel in Zwolle en in den Haag. Later is den Bosch er bij gekomen en het Jaarboekgebouw te Utrecht. Een korten tijd waren ze ook in de restauratie-wagens op de lijn Amsterdam—Groningen verkrijgbaar. De idee der R.E.O.R.-broodjes is uitgegaan van Opperrabbin Vredenburg. Pogingen om ze ook in Amsterdam aan het Centraal Station verkrijgbaar te stellen, waarvoor zich de heer Pakter veel moeite heeft gegeven, zijn mislukt. Met Heck's Lunchroom zijn nog onderhandelingen gaande. Ten aanzien van het maken van reclame op de stations werden de meest gekke moeilijkheden ondervonden. Dit mag niet hierom en daar mag het niet daarom! De heer v. d. Meusen zou er heel wat van kunnen vertellen. Spr. wijst vervolgens op het bijna tergende, dat het overgrote percentage der Jood-gelovenden reizigers niet slechts niets aanzien aan de tafels der niet-Joodsche hotels en op het ontmoedigende, dat tal van orthodoxe Joodsche reizigers den fatalen moed bezitten, om geen lid van R.E.O.R. te zijn. Alicht zijn er onder hen goede R.E.O.R. broodjesklanten van het station den Haag! Even fel hindert het spr. dat het restaurant Haagens, Rotterdam, door kol hakoohl bezocht wordt. De meesten weten, dat er wel geironde redenen moeten zijn, waarom deze inrichting niet in de lijst van R.E.O.R. voorkomt en moesten daarom zooveel ruggegraat hebben om er weg te blijven. Spr. herinnert in dit verband aan een artikel in de Frankfurter Israëliet, getiteld „Ein Mahnwort vor Beginn der Reisezeit”, waarin o.a. gevraagd wordt of het „würdig ist, dass wir nur dem schwer ringenden eigenen Wirtenstand in dem Rücken fallen”. In het verdere deel van zijn verslag gewaagt spr. van de prettige samenwerking met de inspectrice-propagandiste en van de hartelijke medewerking van mevrouw Levie—Wagenaar, in wier gastrij huis het steeds een genoegen is om te vergaderen. Spr. gaat hierna de bestuursmutaties in 't eerste decennium na en brengt hulde aan de afgetreden, die, met misschien een enkele uitzondering, allen een periode hadden, waarin ze met succes voor R.E.O.R. hebben gewerkt. Vooral de vroegere Voorzitter, de heer Ed. Prins, heeft heel wat werk meegemaakt. Het thans fungerende bestuur, waarvan de drie dagelijkse bestuurders sedert de oprichting der vereniging in functie zijn, werken prettig samen. De bij R.E.O.R. aangesloten adressen werkten meestal gaarne mee om de inspectie, tot haar recht te doen komen. Af en toe stond het wel eens op buigen of barsten, een enkele maal moest de inspectrice pardoos het R.E.O.R.-huis uit. Spr. hoopt, dat de prettige harmonie met de aangesloten adressen steeds moge blijven bestaan en wekt tot meerdere financielen steun op. De Hamburger Verein bestaat bijna uitsluitend van de bijdragen der aangesloten adressen. Op den duur zal ook R.E.O.R. het van dien kant moeten hebben. Daarnaast dienen de leden wat guller met de contributie te zijn. Vele Duitse leden geven spontaan meer dan het minimum. De pers heeft zich ten aanzien van R.E.O.R. steeds een „ngeewend neemon” getoond. Het vijfjarig bestaan der Vereniging is destijds luisterrijk gevierd in de Beurs voor den Diamanthandel. De heer M. v. Gelderen was toen de feestredenaar, de heeren Levinsky en Schuller vormden de groote attracties en R.E.O.R. kostte het een zak met geld. Nu waren het vooral eenige trouwe leden, die meenden, dat het ditmaal andersom zou moeten zijn; zij wilden R.E.O.R. geld aanbieden. Er werd een ere- en een feestcomité benoemd. Een ere-comité van zoo hooge standing en een feestcomité met zulke klinkende namen bewijzen, dat het werk van R.E.O.R. van zeer hooggeschatte zijde waardeering vindt. Dit zal het Bestuur sterken en naar het hoopt anderen tot voorbeeld zijn. Dan zal R.E.O.R. bloeien en op haar van toepassing zijn „wehoojoo hajoom hazee logem le-ziekooroun wegagousem ousou gag lasijim”. Zoo zij het.

Het fraai gestyleerde, zaakrijk verslag oogste een welverdiend applaus.

## Financieel verslag.

De heer L. Pakter bracht hierna fin. verslag uit. Het jaarverslag van den penningmeester noemt spr. den graadmeter van de werkzaamheden der Vereniging. Het medeleven daarin door de Ned. Jodenheid leent zich uiteraard niet tot een feestverslag. In ze-